

Részlet az igazság mozaikjából

Talán felesleges, amit mondani fogok, lehet, hogy mindenki ismeri ezeket a dolgokat, s ismételtetésük és hangoztatásuk szükségtelennek és agyoncsépeletnek látszik. Mert arról beszélni, ami mindennapi, ami állandóan megtörténik, ami szemünk előtt fejlődik, amivel lefekszünk és amivel ébredünk — nem céltalan szófecsérlés ez? Beszéljünk a munkásnak, aki gyárat épít, arról, hogy gyárat épít? Szükséges-e a vasútvonalak építőinek arról beszélni, hogy az ország újabb közlekedési vonalakkal gazdagodik? Pedig ezek nagy dolgok, különösen, ha összességükben tekintjük őket. — De — valóban — teljesen feleslegesnek látszik, ha az olvasó figyelmét arra a könyvre hívjuk fel, amelyet már elolvasott, vagy ha megállapítjuk egy könyvről, hogy megjelent — holott mindannyian tudjuk, hogy elhagyta a sajtót.

Vannak olyan apró igazságok, amelyek — önmagukban, különválasztva és egymástól függetlenül — nem sokat jelentenek és nem mondanak valami különöset. De ha ezeket a kis igazságokat más igazságok mellé soroljuk, vagy ha szembeállítjuk őket olyan jelenségekkel, amelyek nem a valóság és az igazság szilárd alapján állnak, vagy ha összehasonlítjuk őket más, vagy ellentétes tulajdonságú tényekkel, sokat jelenthetnek és sokkal ékeesebben szólhatnak, mint egyébként. Az ilyen kicsiny és látszólag jelentéktelen apróságok sokkal nagyobb dolgokat leplezhetnek le vagy pedig sokkal jelentősebb állításokat és tételeket támaszthatnak alá. Nem állítom, hogy ez ebben az esetben is így lesz; kétségtelen, hogy százával vannak kisebb-nagyobb részletek, amelyek ugyanazt bizonyítják, mint az, amit itt ismertetni fogok, de mert része a mind gyakrabban igazságtalanul bírált mindennapi munkánknak és életünknek, úgy vélem, nem lesz hiábavaló és céltalan megemlíteni.

A közelmúltban tanulmányozhattuk az ideai esztendő első hat hónapjában és az Ötéves Terv első felében végzett munkákról szóló jelentéseket. A számoknál sokkal többet mondtak számunkra hazánk minden talpalatnyi földjén végzett vállalkozások és Jugoszlávia arculatát átforgató munkák tényei. Az átalakulásnak ebben a nagy folyamatában magunk is részt veszünk, saját szemünkkel is messze tekinthetünk. Különösen tisztán láthatunk a magunk tevékenységének látóhatárán: a közművelődési és tudományos munka terén. A kultúr- és tudományos intézmények sorában a Szerb Matica egyike azoknak a közművelődési központoknak, amelyek tevékenységének tüze a felszabadulás után lobbant valóban, erőteljesen lángra. A Matica kultúrtevékenységének egy része — ez az a részlet, amelyről beszélni akarok — a könyvkiadás. Az 1949. év első felében a Szerb Matica 21 könyvet adott ki. Nem nagy szám ez, de jóval nagyobb, mint az előző, s még több, mint az azt megelőző esztendőben; jónéhányszorososa annak, ami 1946 folyamán összesen megjelent — a háború előtti kiadói tevékenységgel pedig össze sem lehet hasonlítani, mert 1949 első felében több könyvet adott ki a Matica, mint a régi Jugoszláviában húsz év alatt.

Cáfolhatatlan tény: ilyen fejlett kiadói munka — amely a jövőben csak fejlődni fog — csak az új, a mai Jugoszláviában lehetséges. A kö-

vetkező tény: a 21 könyv közül 11 hazai (mai vagy régi) szerzők műve, 10 viszont fordítás. E 10 könyv közül mindössze egyet fordítottunk angolból, egyet franciából, a fennmaradt 8 könyv egyikének eredetije magyar, a többi orosz; a 7 oroszból fordított könyv közül csak egy került ki az orosz klasszikusok munkái közül, 6 a szovjet írók műve.

Ime: ez az a kicsiny igazság, ez az az apró tény, amelyről beszélni akartam: az ismeretes határozat után, a szakadatlan és kitartó állítások után, hogy Jugoszlávia eltávolodott a Szovjetszövetségtől és átállt az imperialisták táborába, mindazon durvaságok és gorombaságok után, amiket az új Jugoszlávia politikai és állami vezetőiről hallottunk, a megbélyegzések után, amelyeket nemcsak vezetőink, hanem az egész nép is átérez — ebben és az ilyen Jugoszláviában van egy intézmény — nem egyedüli és nem egyedülálló — amely ugyanolyan arányban adja ki a hazai klasszikusok és a szovjet írók műveit, amely a nagy angol irodalomból — amellett, hogy „Jugoszlávia átállt az imperialisták sorába” — egyetlen egy művet ad ki, viszont a jóval kisebb magyar irodalom termékei közül is ennyit jelentetett meg fordításban, noha az új Magyarország — sajnos — sok napunkat megkeserítette. S ha figyelembe vesszük, hogy az 1949 év második felében még igen tekintélyes számú szovjet és orosz művet adunk ki, s még egy-egy cseh, illetve bolgár író könyvét fordítjuk le, elkerülhetetlenül felmerül a kérdés: szovjetellenes, szocialistaellenes politika ez? Van itt csak nyoma is a népi demokratikus államok iránt érzett ellenségeskedésnek? Vajjon ezekből és az ilyen tényekből levonható-e az a következtetés, hogy ellenséges magatartást tanúsítunk a festvéri szovjet nép és más baráti demokratikus országok népei ellen, amelyekhez a barátság és a szeretet elszakíthatatlan kötelékei fűznek bennünket? És — végül — vajjon ezt a tényt, s más ilyen tényeket és igazságokat más országoktól oroztuk el, vagy pedig mindez elválaszthatatlan része éppen Tito Jugoszláviájának, amelynek olyan sokat írtak a rovására?

Ez csak egy részlet; de — ha akarnánk — száz meg száz következtetést vonhatnánk le ebből a részletből. Mondjuk, párhuzamot vonhatnánk e részlet és ugyanilyen részletek között azokban az országokban, amelyek csak szidalmazni és gúnyolni tudnak bennünket. És ha az átvett és be nem mutatott filmekre, a kinyomtatott, de be nem kötött könyvekre, a síri hallgatásra gondolunk, amellyel a mi kultúránkat semmibe veszik és megtagadják mindazt, ami az új Jugoszláviával kapcsolatos — nem kell kutatni a következtetés után, önmagától merül fel.

Mi szeretjük az ilyen apró részleteket: vízierőműveket építeni, kombinátusokat emelni, csatornákat ásni, vasutat építeni. Meg az ilyeneket is: romjaikból újjáépíteni a leégetett falvakat, új lakóépületeket emelni, új városnegyedeket építeni, utcákat szabályozni stb. „Apróságok” ezek, amelyek arról győznek meg bennünket, hogy jobb életünk lesz, hogy a szocializmus felé megyünk, hogy a szebb jövőt építjük. Ha ezeknek a részleteknek a bírálói arról beszélnének, amit — véleményük szerint — nem jól csinálunk, bizonyára elgondolkoznánk szavaik felett. De ha csak szidalmakat, ócsárlást és káromlást hallunk — és csak ezt halljuk, ha fordítunk egyet a rádió gombján — pontosan az ellenkezőről győ-

zódunk meg: az ő oldalukon hiányoznak a tények, még az aprók, a legkisebbek is. Az a rossz, ami a szocialista országok közé ékelődött, számunkra jó, az ő számukra pedig rossz.

A kis igazságok legyőzik a nagyokat. Az országunk ellen folytatott hajsza — éppen azoknak az apró részleteknek a hiánya miatt, amelyeknek *igazság* a neve — szerencsére nem mélyíthetett szakadékot a testvéri népek között. Nem kell hangsúlyoznunk: népünk szeretete az orosz és a Szovjetszövetség többi népe valamint a népi demokráciák népei iránt egy pillanatra sem ingott meg és egy cseppet sem gyengült. Ugyanakkor mind világosabb jelek mutatnak arra, hogy ezeknek a népeknek a mi népünk iránt érzet szeretetét sem lehet könnyen eltörölni.

Minden új nap új tényt, új igazságot hoz, amelyek hosszan sorakoznak és nagy, szilárd alapját alkotják a jövő szocialista közösségnek, amelynek körvonalai már világosan kialakulnak a nagy tévedések, és hazánkról szóló nagy hazugságok kódén keresztül is.

Zsiván Miliszávác